

RESUM

A partir de l'Estadística estructural d'empreses, en aquest apartat s'examinen els principals indicadors i magnituds del sector del comerç. Així mateix, s'analitzen els resultats d'explotació de les empreses i la realitat ocupacional del sector.

Una primera aproximació als resultats del 2017 mostra increments notables en variables essencials, com ara el volum de negoci i el valor afegit, tot i que el nombre d'empreses pràcticament es manté al mateix nivell que l'any anterior.

Els resultats d'alguns dels principals indicadors, com per exemple la millora de la productivitat, confirmen la bona marxa del sector. També augmenta la capacitat de generar rendes i s'observa un creixement del pes de les rendes del treball en el VAB.

Altrament, en l'àmbit ocupacional, augmenta la proporció de persones assalariades sobre el conjunt de persones ocupades i també la taxa d'ocupació femenina assalariada.

Finalment, s'incrementa el total de persones ocupades en el sector. Quant a la distribució del personal ocupat segons el tipus de jornada, és més elevada la presència masculina en la jornada completa i, per contra, predomina la femenina en la jornada parcial.

7.1.

INTRODUCCIÓ

La principal font estadística consultada per redactar aquest apartat és l'Estadística estructural d'empreses, publicada per l'INE, que integra en un únic qüestionari els sectors de la indústria, els serveis i el comerç, però manté la possibilitat de l'anàlisi sectorial. Tal com hem indicat a l'apartat 1.5., relatiu al sector de serveis, l'Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) realitza anualment una explotació específica d'aquesta operació estadística de l'INE. Encara que aquest ja ha publicat les dades definitives de l'any 2018, la publicació ampliada que duu a terme l'Ibestat correspon a l'any 2017.

7.2.

PRINCIPALS MACROMAGNITUDS

Seguint els resultats definitius de l'Estadística estructural de l'any 2018¹ que publica l'INE, de la qual per a l'àmbit autonòmic només es disposa d'un conjunt limitat de magnituds, el volum de facturació del sector (15.364 milions d'euros) augmenta un 3,4 % interanual, amb un avanç important de les activitats de venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes (16,7 %). També puguen els imports relatius a sous i

salaris (2,1 %), exceptuant en les activitats de comerç al detall (-0,7 %).

El nombre de persones ocupades presenta diferències en funció de les activitats del sector. S'incrementa en les de venda i reparació de vehicles i en el comerç a l'engròs i, en canvi, es redueix en el comerç al detall. S'ha de destacar, per acabar amb les dades relatives a l'any 2018, la retirada de recursos que s'observa en el sector, atès que les inversions en actius materials cauen en totes les activitats per sota del 12,0 %, amb una taxa mitjana que queda en un -13,4 % interanual.

D'altra banda, d'acord amb les dades publicades per l'Ibestat corresponents al 2017, el sector comercial consta de 17.493 empreses, una dada que queda per sota de la del 2016 (17.748) i representa una reducció d'un 1,4 %. La facturació de les empreses (14.865 milions d'euros) manté el mateix ritme de creixement que l'any anterior, amb una pujada interanual del 10,0 %. El sector genera al conjunt de l'arxipèlag una renda total (VAB) de 2.809 milions d'euros, un 13,9 % més que l'any 2016. (Vegeu el quadre I-7.1.)

L'activitat principal del sector és el comerç al detall, ja que, considerant les variables relatives al nombre d'empreses, d'establiments i de persones ocupades, representa entre un 61,0 % i un 65,0 % de tot el sector. També concentra la meitat del volum de negoci i gairebé el 56,0 % del VAB. La segona activitat, el comerç a l'engròs, amb poc més d'una quarta part de les empreses i de les persones ocupades, concentra gairebé el 39,0 % de la facturació i el 34,9 % del VAB del sector.

1. L'INE adapta el concepte estadístic d'«empresa» i l'incorpora per primera vegada en aquesta estadística. Per això, les dades de 2018 no són estrictament comparables a les dels anys precedents. No obstant això, també publica una anàlisi comparativa sota el supòsit de continuar considerant, com feia fins al 2017, les «unitats legals» com una aproximació operativa a les empreses. En aquest apartat, per tant, s'empren les dades d'aquesta darrera versió.

QUADRE I-7.1. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (2016-2017)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2016				
Nombre d'empreses	1.869	4.530	11.348	17.748
Nombre d'establiments	1.989	4.880	13.015	19.884
Volum de negoci	1.432.175	5.281.479	6.803.637	13.517.291
Valor de producció	478.365	1.435.026	2.132.867	4.046.258
VAB a preus de mercat	224.856	878.820	1.363.986	2.467.661
Despeses de personal	147.616	500.969	793.311	1.441.895
Consums intermedis	253.509	556.207	768.881	1.578.597
Excedent brut d'explotació	74.613	340.356	510.582	925.552
Població ocupada mitjana	6.917	20.686	46.266	73.869
Població ocupada a 30/09	6.866	21.030	46.440	74.335
2017				
Nombre d'empreses	1.871	4.750	10.873	17.493
Nombre d'establiments	2.069	5.306	13.636	21.010
Volum de negoci	1.704.927	5.724.401	7.435.427	14.864.754
Valor de producció	501.290	1.542.301	2.451.728	4.495.318
VAB a preus de mercat	265.933	979.540	1.563.988	2.809.460
Despeses de personal	173.404	562.177	901.928	1.637.508
Consums intermedis	235.356	562.761	887.740	1.685.857
Excedent brut d'explotació	86.191	398.471	578.716	1.063.378
Població ocupada mitjana	7.566	21.702	47.328	76.595
Població ocupada a 30/09	7.452	21.977	48.180	77.609

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) a partir de dades de l'INE

Unitats. Dades no monetàries: nombre d'empreses, establiments, persones. Dades monetàries: milers d'euros.

La capacitat de generar rendes del sector —el valor afegit generat en relació amb el valor de la producció— augmenta gairebé 2,0 punts percentuals (p. p.) respecte de l'any precedent i queda en un 62,5%. El comerç al detall té la taxa de valor afegit més alta (63,8%), mentre que, a l'altre

extrem, la venda de vehicles de motor registra la més baixa, amb un 53,0%, tot i que ha augmentat en 6,0 punts percentuals respecte del 2016.

Quant a la distribució del VAB entre els seus components —remuneració dels

assalariats i excedent brut d'explotació—, una primera aproximació a l'evolució del pes de les rendes del capital permet observar que pràcticament es mantenen al mateix nivell que el 2016 en el conjunt del sector (37,8%). Destaca l'avanç de 2,0 p. p. en les activitats de comerç a l'engròs, mentre que en les altres activitats redueixen el seu valor.

7.3.

PRINCIPALS COEFICIENTS

El 2017, la mitjana de treballadors de les empreses de comerç a les Illes és de quatre treballadors, el mateix nombre que el 2016, amb una productivitat de 36.700 euros —representa un increment interanual d'un 9,9%— i un cost laboral unitari de 21.400 euros (9,7%). La taxa de despeses de personal —la relació entre les despeses de personal i el valor afegit brut— disminueix en el conjunt del sector (-0,1 p. p.) i representa el 58,3% del valor afegit brut. S'ha de destacar especialment el lleuger augment d'aquesta taxa en les activitats de comerç a l'engròs després de la forta davallada de 4,0 p. p. registrada el 2016. La taxa de les altres activitats continua la tendència observada en els anys precedents i segueixen a la baixa. (Vegeu el quadre I-7.2.)

El salari mitjà del sector registra un augment d'un 4,6% i queda en 20.300 euros. Això no obstant, convé parlar esment en les diferències que es produeixen segons l'activitat, ja que, per exemple, el comerç a l'engròs presenta un salari mitjà (23.600

euros) molt superior al del comerç al detall (18.500 euros).

Altrament, la taxa de salarització —la proporció de persones assalariades sobre el conjunt de persones ocupades— augmenta respecte a la de l'any anterior en totes les activitats del sector i se situa de mitjana en un 82,1%. Tot i així, s'ha d'assenyalar també la diferència de més de 6,0 p. p. entre el comerç a l'engròs, que presenta la taxa més elevada (86,7%), i el comerç al detall (80,2%).

Finalment, la taxa de participació femenina en el personal assalariat en el conjunt del sector (41,0%) registra una lleugera pujada respecte del 2016 (39,7%). Si bé en les activitats de comerç al detall s'observa que aquesta taxa està lleugerament per sobre del 52,0%, en les activitats relatives a la venda i reparació de vehicles de motor el percentatge és inferior al 13,0%.

7.4.

PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ

El 2017, els ingressos d'explotació de les empreses dedicades al comerç arriben a 15.213 milions d'euros i suposen un increment interanual de gairebé un 10,5%. Tot i l'avanç significatiu, la pujada és sensiblement inferior a la que es registra en el conjunt del sector de serveis. D'altra banda, les despeses d'explotació també pugen (11,2%) i el volum total se situa en 14.399 milions d'euros. (Vegeu els quadres I-7.3. i IA-7.1.)

QUADRE I-7.2. PRINCIPALS COEFICIENTS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ACTIVITAT (2016-2017)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2016				
Ocupats per empresa	4	5	4	4
Ocupats per establiment	3	4	4	4
Productivitat (euros)	32.500	42.500	29.500	33.400
Salari mitjà	21.300	22.700	17.400	19.400
Cost laboral unitari (euros)	21.300	24.200	17.100	19.500
Taxa de valor afegit (%)	47,0	61,2	64,0	61,0
Taxa de despeses de personal (%)	65,7	57,0	58,2	58,4
Taxa d'assalariats (%)	77,6	83,8	76,7	78,8
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	78,2	82,4	76,4	78,3
Taxa femenina de remunerats a 30/09	12,7	25,2	50,3	39,7
2017				
Ocupats per empresa	4	5	4	4
Ocupats per establiment	4	4	3	4
Productivitat (euros)	35.100	45.100	33.000	36.700
Salari mitjà	22.000	23.600	18.500	20.300
Cost laboral unitari (euros)	22.900	25.900	19.100	21.400
Taxa de valor afegit (%)	53,1	63,5	63,8	62,5
Taxa de despeses de personal (%)	65,2	57,4	57,7	58,3
Taxa d'assalariats (%)	80,7	86,7	80,2	82,1
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	81,9	85,6	78,8	81,0
Taxa femenina de remunerats a 30/09	12,9	25,9	52,2	41,0

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) a partir de dades de l'INE

Unitats. Ocupats: nombre de persones / Productivitat, salari i cost laboral: euros / Taxes: percentatge.

A més, les inversions en actius materials registren un augment important, un 43,1 % interanual, amb un import de 236,4 milions d'euros. També en aquest capítol s'observa una pujada general a totes les activitats, ressaltant l'increment de l'esforç

inversor en les de venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes (231,0 %).

Finalment, les activitats amb més marge d'explotació, expressat com a percentatge, són les relatives al comerç al detall (6,2 %),

per davant del comerç a l'engròs (5,8%), i ambdues per sobre de la mitjana del conjunt del sector (5,7%).

7.5.

L'OCUPACIÓ

El 2017, el total de persones ocupades (fixes o eventuais) en el sector del comerç, expressat en mitjana anual, és de 76.595, una dada sensiblement superior a la de l'any anterior (73.869). El comerç al detall (61,8%) i el comerç a l'engròs (28,3%) concentren conjuntament més del 90,0% dels ocupats del sector. (Vegeu el quadre I-7.4.)

Del total de persones ocupades en el sector, més del 82,0% (62.870 persones) correspon a personal remunerat. El comerç a l'engròs presenta la ràtio més elevada, amb el 86,7%, mentre que la més baixa correspon al comerç al detall (80,2%). Del conjunt del personal remunerat, un 79,7% ho és a jornada completa i la resta, el 20,3%, a

jornada parcial. Finalment, si es considera l'ocupació del sector equivalent a jornada completa, el personal remunerat és de 57.464, molt superior a les dades de l'any anterior (52.623) i amb una taxa de variació d'un 9,2%. El total d'hores treballades arriba als 104,0 milions i representa un increment interanual d'un 8,5%.

En l'estructura ocupacional remunerada a jornada completa del conjunt del sector s'observa una diferència de 8,9 p. p. entre la taxa masculina (54,4%) i la femenina (45,6%). Aquest desequilibri s'amplia o es redueix segons el grup d'activitats. Així, el comerç al detall registra una forta presència femenina i arriba al 63,2% del personal remunerat, mentre que en les activitats de venda i reparació de vehicles de motor aquesta presència és inferior al 14,0%.

En contraposició, la distribució del personal remunerat a jornada parcial evidencia el predomini de la presència femenina, que arriba al 70,1% en el conjunt del sector i, en les activitats de comerç al detall, s'aproxima al 75,0% del total de persones ocupades a jornada parcial.

**QUADRE I-7.3. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS
SEGONS L'ACTIVITAT (MILERS D'EUROS) (2016-2017)**

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2016				
Ingressos d'explotació	1.475.108,7	5.359.156,4	6.927.324,1	13.761.589,2
Despeses d'explotació	1.416.707,9	5.024.694,2	6.503.987,7	12.945.389,8
Inversions en actius materials	12.913,4	68.039,3	84.192,4	165.145,1

continua

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2017				
Ingressos d'explotació	1.756.960,5	5.801.568,4	7.654.767,9	15.213.296,7
Despeses d'explotació	1.704.034,1	5.485.430,9	7.209.121,4	14.398.586,3
Inversions en actius materials	42.738,9	75.361,0	118.302,0	236.401,9

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) a partir de dades de l'INE

QUADRE I-7.4. DADES D'Ocupació DEL SECTOR DEL COMERÇ SEGONS EL TIPUS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2016-2017)

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
2016				
Personal ocupat mitjà	6.917	20.686	46.266	73.869
Personal ocupat a 30/09	6.866	21.030	46.440	74.335
Personal ocupat mitjà remunerat	5.368	17.335	35.485	58.188
Personal ocupat remunerat a 30/09	5.316	17.679	35.661	58.656
Personal ocupat mitjà no remunerat	1.549	3.350	10.781	15.681
Personal no remunerat a 30/09	1.549	3.350	10.779	15.679
Personal remunerat a jornada completa	4.585	15.271	25.681	45.536
Personal remunerat a jornada completa homes	3.953	11.162	9.760	24.875
Personal remunerat a jornada completa dones	631	4.109	15.921	20.662
Personal remunerat a jornada parcial	783	2.065	9.804	12.652
Personal remunerat a jornada parcial homes	541	868	2.383	3.792
Personal remunerat a jornada parcial dones	242	1.196	7.421	8.860
Personal remunerat equivalent a jornada completa	4.926	16.466	31.231	52.623
Hores treballades del personal remunerat	8.994	30.199	56.704	95.897
2017				
Personal ocupat mitjà	7.566	21.702	47.328	76.595
Personal ocupat a 30/09	7.452	21.977	48.180	77.609
Personal ocupat mitjà remunerat	6.102	18.811	37.957	62.870
Personal ocupat remunerat a 30/09	5.988	19.106	38.810	63.903

continua

	Venda i reparació de vehicles de motor	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
Personal ocupat mitjà no remunerat	1.464	2.890	9.371	13.725
Personal no remunerat a 30/09	1.464	2.872	9.370	13.706
Personal remunerat a jornada completa	5.409	16.647	28.029	50.085
Personal remunerat a jornada completa homes	4.695	12.247	10.320	27.262
Personal remunerat a jornada completa dones	714	4.400	17.709	22.823
Personal remunerat a jornada parcial	693	2.164	9.927	12.785
Personal remunerat a jornada parcial homes	444	871	2.506	3.821
Personal remunerat a jornada parcial dones	249	1.294	7.421	8.964
Personal remunerat equivalent a jornada completa	5.748	17.953	33.763	57.464
Hores treballades del personal remunerat	10.298	32.422	61.361	104.081

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat) a partir de dades de l'INE

Unitats: Nombre de persones i milers d'hores.